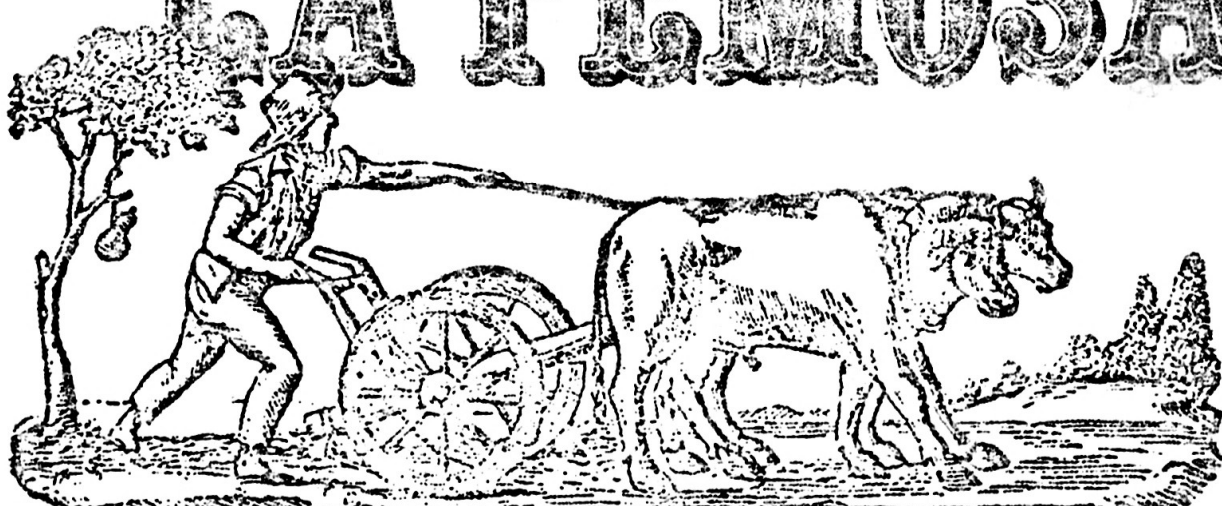

LA FEMOSA

JUNY-JULIOL

ARTESA DE LLEIDA

1933

Festa Nacional dels Països Catalans

St. Joan

Solstici d'estiu

PÒRTIC

Quan arriba l'estiu, la diferència del món rural i del món de ciutat s'accentua més encara per aquest fenomen, relativament nou al nostre país, de les vacances. La gent de ciutat les espera amb candeletes per anar a estiuejar al "poble", a la platja, a la muntanya o per a fer un viatge a l'estranger. Al poble, en canvi, l'estiu sempre va associat amb la feina, abans era el segar i el batre el que s'emportava tota l'activitat, ara, però, és la recollida de la fruita allò que mou la brega. Als pobles és impossible parlar de vacances, s'enten de parlar-ne amb el sentit general de "temps de vacances", ja que als pobles és el sector agrícola el que mou l'economia i tots els altres giren entorn d'aquesta activitat.

Amb tot també hi ha gent als pobles que fan vacances, curtes en general i escalonades pels pagesos el temps d'oci s'escau més aviat a l'hivern.

Per diferents motius, però, l'estiu deixa inactiva la vida intel·lectual tant als pobles

com a les ciutats, i no ens referim al fet que els escolars i els estudiants en general facin vacances, sinó que totes les associacions, clubs o centres culturals tanquen les portes (i això de tancar és un dir) per falta de concurrència. A les ciutats això passa perquè la gent és fora a estiuejar, i als pobles la feina estiuenca i l'aclapadora calor deixen inactiva la ja molt precària activitat cultural. Fora de la feina tot se centra en l'esbarjo, i l'esbarjo al nostre poble vol dir "pendre la fresca" i fer petar la xerrada, i sort encara d'això, que sinó, ens hauriem de quedar tancats a casa, com tanta i tanta gent, davant del televisor.

LA FEMOSA

• • REVISTA DE INFORMCIÓ LOCAL • •
EDITA AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"
C. DEL CASTELL N. 23 ARTESA LLEIDA
DIPOSIT LEGAL N. L-264-1981
SEGONA EPOCA N. 45 JUNY - JULIOL

INDEX

	Pàgina
PORTIC	1
FUTBOL	4
COMPOSICIÓ DE L'AJUNTAMENT	5
FESTA FI DE CURS	8
NOTICIES	9
LA GEOGRAFIA COMARCAL	14
DIALECS	18
De LA PALETA MATAMOSQUES A LA L'ESPRAI	
MATEUTOT	22
POESIES D'ESTIU	26
FULLS D'HISTORIA	30
EL PROBLEMA DELS TEMPORERS	34
ENTRETENIMENTS	37
HUMOR	7-13-21

Els articles i opinions que apareixen a les pàgines de la FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT

NOTÍCIES DE :

FUTBOL

Dins del campionat de futbol "Comarcalet-83" organitzat per la Delegació Provincial de Futbol de Lleida, amb l'ajut de la Direcció General d'Esports, s'han jugat al Camp de Futbol d'Artesa dos partits; l'un el dia 19 de Juny entre les seleccions de Segrià i Les Garrigues (partit d'eliminatòria) amb un resultat de 3 a 1 favorable al Segrià. L'altre partit (aquest de semifinals) es jugà el dia 3 de juliol entre la selecció del Segrià i la de La Noguera amb un resultat de 0 a 0.

El dia 26 de juny el Club de Futbol Artesa cridà en assemblea als seus socis per a donar comptes de l'última temporada i anunciar el canvi de Junta per al proper diumenge, preguntant que si es volia presentar alguna candidatura ho fes abans de la data esmentada.

Tal i com s'havia anunciat el diumenge 3 de juliol es tornà a cridar als socis del C.F.Artesa per a elegir a la nova junta, però, només s'havia presentat la candidatura encapçalada per en Lluís Niubó, per la qual cosa no fou necessari de fer votacions.

COMPOSICIÓ DE L'AJUNTAMENT

Encara que a hores d'ara ja tothom n'esti--
gui assabentat, posem aquestes notes per a que
quedi constància escrita, a les planes de la nos-
tre revista, de l'elecció del nou Alcalde i de
la composició de l'Ajuntament.

El dia 24 de maig es reuniren per primera
vegada, tots els membres de l'actual Ajuntament
sortits de les eleccions municipals del dia 8
del mateix mes, amb l'única finalitat de prendre
posició de l'Ajuntament i elegir l'alcalde. De
primer es constituí la mesa d'edats amb Josep Dr
udis, el més vell, i Miquel Olomí, el més jove
(ambdós de la candidatura "Entesa Artesenca") .
Tot seguit es passà a fer les votacions, i l'es-
crutini donà aquests resultats:

Josep Drudis 4 vots (3 de l'Entesa i 1
dels socialistes).

Ramon Gallart 3 vots (d'Alianza Popular)

Lluís Solans 2 vots (de Convergència i
Unió).

Tot seguit i vistos els resultats fou proclamat Alcalde en Josep Drudis com a representant de la candidatura més votada.

El dia 31 de maig el nou Consistori feia el seu primer Ple, en el transcurs del qual l'alcalde repartí els càrrecs als nous consellers. L'Ajuntament quedà compost d'aquesta manera:

AGRICULTURA

Francesc Barberà Mir

Josep Mª Gallart i Porqueras

Josep Carrera i Mor

CULTURA, ESPORTS I FESTES

Miquel Olomí i Batlle

Ramon Gallart i Messalles

Lluís Solans i Niubó

SANITAT

Josep Simó i Gil

Josep Mª Gallart i Porqueras

Lluís Solans i Niubó

DIPOSITARI

Simó Besora i Torrent

HISENDA

Lluís Solans i Niubó

Josep Simó i Gil

Simó Besora i Torrent

FESTA

FI DE CURS

El passat 29 de Maig va tenir lloc al pati de les nostres Escoles una jornada de festa amb motiu de l'acabament del curs 82-83.

Pel matí, després d'una Missa a l'aire lliure, els nens dirigits pel Sr. Eloi van oferir un alegre recital de cançons populars catalanes. A continuació ens van demostrar la seva bona preparació física oferint-nos una exhibició gimnàstica dirigida pel seu professor Sr. Núñez.

A les 6 de la tarda començava el festival amb una paròdia del concurs televisiu "Un, dos, tres" on els nens de Primera Etapa, amb les seves actuacions, van fer esclatar el riure al públic assistent.

A continuació els alumnes de cinquè i sisè em van interpretar uns números de "Escala Hifi".

I com a cloenda els alumnes més grans dirigits pel grup de teatre del nostre poble van escenificar amb molta gràcia el sàinet titulat "Els drapaires".

El públic va sortir molt entusiasmat de tots els actes realitzats i elogià l'esplèndida tasca de l'Associació de Pares i Mestres que conjuntament col.laboraren i feren possible que la jornada de festa fi de curs 82-83 esdevingués un esdeveniment inoblidable.

NOTÍCIES

ARTE -
SEN'QUES

FI DE CURS

El diumenge dia 29 de maig, a les Escoles i organitzat per L'Associació de Pares i pels mestres hi hagué una festa de fi de curs.

Al de matí hi hagué Missa al pati de les escoles, seguit per una tanda de gimsnàstica per acabar, amb un recitals de cants corals pels nens dirigits per N'Eloi.

A la tarda i pels mateixos nens dirigits pel grup de teatre d'Artesa es representaren algunes obretes de teatre, números d'escala . en Hi-Fi i d'altres coses.

=====

ALERTA ROJA

El dia 2 de juny, un camió cisterna carregat de gas fortament inflamable (no s'especificà quina mena de gas era) va volcar a l'Autopista a l'altura del Racó del Pons (terme de Puigverd). Per por que aquest camió pugues explotar, la Guardia Civil va fer uns pregons al nostre poble (a Puigverd i a Castellldans segurament que també) per advertir la gent del poble que estessin aler

alerta i que avisessin els pagesos que estaven treballant a la partida del Saladar (és la parti da del terme que es troba més a prop del Racó del Pons) que se'n tornessin cap a casa. Aquest primer pregó, però, va fer-se amb tanta poca gràcia i donant tants pocs detalls de la q^{ue}stió, que va encendre l'alarma a la gent del poble, alguns dels quals van marxar precipitadament cap a Lleida i altres indrets. Més tard un altre pregó anunciava que el perill havia passat.

=====

FESTA DE SANT JOAN

El Grup Esplai ha estat, enguany l'encarregar d'organitzar la festa-revetlla de Sant Joan. Seguint l'estil de fer les coses de l'Esplai, van escampar un full amb el programa de la festa; era un full simpàtic que tenia la intenció de posar de bon humor la gent que el llegís i per a predisposar-los a sortir de casa a gaudir de la revetlla. Penjaren, també uns cartells gegants fets a mà, molt cridaners i originals, per tots els aparadors i parets del poble.

Durant la revetlla els components de l'Esplai, que ara resulta que també són cantaires; ens van cantar les corrandes que ara publiquem a continuació:

LES CORRANDES QUE L'ESPLAI" VA CANTAR PER SNT. JOAN

TORNADA

No som dolents, no ho cregueu pas,
minyones som republicants,
de festejaires ho som un poc,
fem com els altres, a pas de roc.

A l'Ajuntament D'Artesa
voldriem fer una cançó,
però com paga amb pessetes
ho deixem per temps millor
no fos cas que s'enfadessin
i ens diguessin "xiquets no"
com que féu les corrandes
no us donem cap subvenció.

El Josep del Casimiro
és un home molt flamenc
abans feia taulissos
i ara mana a la gent
també toca la guitarra
i es passeja tot content
amb el cotxe i el vespino
sense pressa mai corrent.

El senyor veterinari
és un home molt trempat
gran vacunador de gossos
de tossinos i algun gat.
Diuen que en cap visita
ni un duro se li ha escapat
cura ràbies, cura tifus
i també algun refredat.

El senyor Mossèn D'Artesa
és un gran treballador
volia treure la trona
no li agradava el color.
Hi va anar un retratista
per captar aquell moment
i en va sortir de missa
depreßa i tot corrent.

A les Borges xiques guapes
a Juneda no en són tant
a Puigverd les rabosetes
i Artesa la flor del ram
i la joventut d'Artesa
tots són molt eixerits
se'n van a les discoteques
tant de dia com de nit

GRAN GEOGRAFIA COMARCAL DE CATALUNYA DIU D'ARTESA

Editat per la Fundació Enciclopèdia Catalana ,
acava d'apareixer (Barcelona, maig del 1983) el vo-
lum Nº 10 de la Gran Geografia Comarcal de Catalu-
nya que inclou les comarques del Segrià, les Garri-
gues, la Noguera i el Baix Cinca. Els textos són de
Josep Lladonosa i Pujol i les fotografies de Matil-
de Sagarra.

Hem fullejat aquest llibre encuriosits pel que
hi diria d'Artesa. Val a dir que hem quedat una mi-
ca sorpresos ja que no esperàvem que aquesta Geo-
grafia Comarcal dediqués tant espai al nostre po-
ble. Les notícies d'Artes comencen a la pàgina Nº
125 i acaven a la 128; hi ha una fotografia, de mit-
ja pàgina amb una panoràmica del poble, i una altra
de tota la pàgina amb una vista del canal d'Urgell
al seu pas pel nostre terme.

Del que hi diu hi ha coses que hi estem d'acord
i altres que no (al proper Nº de la nostra revista,
si s'escau, ja li dedicarem un comentari).

A continuació copiem tot el que diu de la histò-
ria d'Artesa que, és la part central de tot l'escrit
i allí on, potser discrepem més:

Fins a les nostres recents investigacions al "Llibre Verd" de l'Arxiu Capitular de Lleida eren molt escasses les notícies sobre l'origen del lloc d'Artesa de Lleida. Consta un Arnau d'Artesa (procedent segurament d'Artesa de Segre) des del 1148 al Segrià, afavorit per Ramon Berenguer IV, el qual serví en la conquesta de la ciutat, i que rebé unes terres a la vall de la Femosa. També hi ha un altre repoblador, Ximeno d'Artusella, que el 1174 signà la segona carta de població d'Alguaire, procedent segurament també d'Artesa de Segre. Un altre poblador de l'indret procedent del vescomtat d'Ager és Pere d'Oromir, que donà nom a alguna partida d'aquest territori. Amb tot, aquests llinatges no foren els principals beneficiaris del lloc, sinó els Ribelles i per això durant d'edat mitjana el poble rebé el nom d'ARTESA DE RIBELLES.

Ja Miret i Sans assenyala Gombau de Ribelles, que participà en el serge de Lleida el 1149, com a repoblador d'Artesa, amb terres des de la Costa dels pals (Albarés) fins a la Femosa (1159). El procés de colonització a través del "Llibre Verd" cita i del "Cartoral de Gardeny" va des de 1156 fins el 1194. En el seu testament, Gombau de Ribelles i la seva muller Marquesa deixaren (1179) el CASTELL D'ARTESA als seus fills Ramon i Gombau. Però sabem, per un testament citat per J.R. Gallart, del Grup d'Estudis La Femosa, que el 1159 un tal Ramon Arnau havia deixat en testament al seu fill el castell d'Artesa, i que vers el 1190 el templers apareixen ja com a donadors de terres del ter

me, regades per la clamor o reguer de la Femosa, així com que el 1194 un Pere d'Artesa es fa vassal de la milícia del Temple. Semble que hi havia relació familiar entre els Artesa i els Ribelles. Molt probablement el castell d'Artesa, que corresponia a l'actual vileta o nucli antic del poble, passà aviat sota el domini de la comanda templera de Gardeny, que des del 1319 extingits els templers, passà al Gran Priorat de Catalunya de l'ordre militar dels hospitalers.

Les escriptures del segle XII i XIV donen notícies d'algunes partides i torres dins el terme d'Artesa com la torre d'Oromí (entre Artesa i Juneda, no lluny de Vinferri), o la torre de Fenosell (que el 1231 era del ciutadà de Lleida Ramon d'Ofegat i de la seva muller Romia). Al nord del terme (actualment de Lleida) hi havia la torre o castell de Grealó, que des crivim amb el municipi de Lleida. Tenim també notícia de la torre Mirona (entre Artesa i Castellldans), que Ramon Berenguer IV atorgà a Miró de Torbavi, i la carta de població d'aquesta torre (situada entre Lleida i Artesa segons el "Cartoral de Poblet") fou atorgada per Alfons I el 1173 (ha estat publicada per Gallart el 1978 a la revista "La Femosa"); aquest lloc era ja despoblat a mitjans del segle XIV.

En els enfrontaments entre els hospitalers de Gardeny amb la paeria de Lleida i amb Guillem de Montcada a mitjan segle XIV, Artesa consta com un lloc de 20 cases habitades. Quan el 1359 hi hagué un conveni entre els hospitalers i els seus vassalls d'Artesa de

Lleida, l'ordre no tenia encara el mer i mixt imperi o jurisdicció plena sobre la vila, que adquiriren de Pere III el 1380 per 3.000 florins. Aleshores Artesa formava part de la vegueria de Lleida.

Els arxius lleidatans donen notícies de la petita població, que anava creixen al llatg del XV (alguns dels casals que havien persistit fins fa pocs anys a la vila eren d'aquesta època). En un censal del 1429 de la parròquia de Sant Joan de Lleida es parla d'unes vinyes d'en Ferrer de Torres, veí d'Artesa, vora el pont de la Femosa (a la clamar de la Femosa), anomenat el pont del Boc de Biterna, que indica que ja aleshores el lloc tenia fama de punt de reunió de bruixes (el topònim perdurà fins el segle XIX); encara es costum avui a Artesa de fer por als minyons que van per primera vegada a la ciutat amb frase "Noi, si vas a Lleida et faran besar el cul al boc" i en un procés de bruixeria del 1627 hi ha notícia d'un "akelarre" en aquest indret.

El 1462, a l'inici de la Guerra contra Joan II, els soldats del rei saquejaren l'església d'Artesa i profanaren el Santíssim Sagrament (se'n dugueren la custòdia, que llançaren pel camí). Aquesta església, dedicada a santa Maria des del segle XII (després a sant Miquel), fou reconstruïda al segle XVIII, en el moment d'expansió demogràfica de la població.

8888888

Segueix amb altres notícies del poble com son les comunicacions, la situació del poble atz.

DIALEGS...

AMB EL MOSSEN DE LA PARROQUIA D'ARTESA DE LLEIDA

PREGUNTA- Nom i cognoms. Lloc i data de naixament. Germans?. Quan us vau ordenar sacerdot ?.

RESPOSTA- Joan Torrelles i Rotellar. Vilanova de Segrià. 17 de Març de 1929. 6 sóc el cinquè de sis. El 1951.

PREGUNTA- Coneixíeu Artesa abans d'ésser nomenat com a Rector ?.

RESPOSTA- Si hi havia estat a l'any de la meua ordinació per la Setmana Santa ajudant a Mossèn Anton.

PREGUNTA- Quina va estar la vostra primera impressió de la cumunitat cristiana del poble ?.

RESPOSTA- La vaig trobar una mica desordenada en arribar però amb força caliu.

PREGUNTA- Creieu que el nombre de gent que va a Missa a Artesa està a prop del promig del Bisbat ?.

RESPOSTA- Possiblement, no conec les estadístiques però crec que està en el promig de la Diòcesi.

PREGUNTA- A què creu que és degut aquesta manca de participació del jovent als actes religiosos ?.

RESPOSTA- La manca és relativa. N'hi ha que participen activament com a catequistes i altres que fan altres activitats.

PREGUNTA- Què en penseu de la falta de vocacions sacerdotals que pateix el nostre Bisbat?

RESPOSTA- Es bastant generalitzat dins dels països occidentals. Enguany a la nostra diòcesi s'ordenara 2 sacerdots, l'any passat igual. Ara han ingressat deu nous membres al seminari la major part gent gran amb les vocacions molt definides.

PREGUNTA- Creieu que a l'Escola ha d'ésser obligatori l'ensenyament religiós ?.

RESPOSTA- No és que hagi d'ésser obligatori però s'ha d'atendre la voluntat dels pares.

PREGUNTA- Què en penseu del celibat sacerdotal ?.

RESPOSTA- Es una expressió de l'entrega al servei de l'Església per Crist. Només es fruit d'amor. Essent així crec que no empobreix la persona humana.

PREGUNTA- Quina funció té el Consell Parroquial ?.

RESPOSTA- La seva funció es col·laborar en la Comunitat Parroquial, no solament donant orienta

orientacions sinó realitzant, els fruits de la vida del cristià.

PREGUNTA- Què us va empènyer a realitzar obres al Temple ?.

RESPOSTA- El mateix que segurament degué empènyer a construir-lo, que tingui la parròquia la casa de Déu d'una manera digna, per les funcions que els cristians allí realitzen, que són actes fonamentals de la seva vida cristiana.

PREGUNTA- Realment quants diners s'ha gastat en pintar el Temple i en les altres millores

RESPOSTA- No conec en aquest moment els comptes ja que no sóc jo qui porta la comptabilitat

PREGUNTA- Es diu que voleu pintar un retaule a l'Altar Major, si és així a quin artista en comanaríeu l'obra ?.

RESPOSTA- Encara no està determinat. Però segurament abans d'acabar l'estiu es determinarà.

PREGUNTA- Les sales que han quedat asanjades a dalt, a quina finalitat les voleu destinar ?.

RESPOSTA- Porten des del mes de març funcionat. Actualment serveixen fonamentalment per catequesis.

PREGUNTA- Creieu que els artesencs han estat conscients de l'elevat cost de les obres i han col.laborat generosament ?.

RESPOSTA- De moment n'estic molt content i la parròquia molt agraït.

Vol afegir alguna cosa més ?

Hi ha iniciatives, per fer algunes millores que en el seu moment donarem a conèixer.

Des del moment que vaig arribar a Artesa estic en una postura de servei a la comunitat cristiana i al poble en general.

I m'alegre el veure les iniciatives humanes que sorgeixen en aquest poble.

.....

L'HUMORISTA DE "LA FEMOSA" SENSE

HUMOR

DE LA PALETA MATAMOSQUES

A LA L'ESPRAI MATEUTOT

Amb els avenços de la tècnica d'aquesta societat que en diem moderna, el mercat s'ha omplert de tot un allau de productes per a la casa destinats a les més impensades circumstàncies i situacions. Alguns d'ells sí que resulten eficaços; se m'ocor de pensar en el "túrmix", les neveres, màquines de rentar... però n'hi ha d'altres, un bon munt per cert, que sols serveixen per a fer pols en qualsevol prestatge de la cuina o bany: els sabons i cremes de bellesa que tots són igual, si fa no fa, i no serveixen per a res, encara que hom els atribueix qualitats gairebé màgiques... el ganibet elèctric que sols serveix per a tallar tomàquets (?), l'obre-llau-nes elèctric que s'espatlla quan més el necessites i llavors, és clàr, no trobes el manual... i un llarg etc. que si ens replantegéssim llur ús ben segur que en treuríem unes conclusions prou significatives: o no els fem anar perquè realment no són tan pràctics com volien fer veure, o

bé no són tan eficaços com deia la propaganda . Amb tot hem anat deixant endarrera oblidats a- qualsevol recó de les golfes altres productes i aparells més senzills, de maneig més fàcil, més pràctics de netejar i muntar i que a més no gas- ten ni un bri d'energia elèctrica, la qual cosa avui també té la seva importància.

Un d'aquests aparells que ha quedat en un desús gairebé total és la PALETA MATAMOSQUES. Des del punt de vista de la composició aquest objec- te consta de dues parts. Una primera part allar- gada a mode de mànec de filferro gruixut d'uns dos pams de llarg, que serveix per agafar, i una segona part reixada, plana i més o menys ampla de plàstic que és la paleta pròpiament dita, és a dir és el lloc per on mor la mosca aixafada com resultat de l'impuls que li ha proporcionat el braç a través del mànec. El fet és que la mos- ca mor, i de vegades no sols una sinó dues, tres depen de l'habilitat del caçador i de la quanti- tat de mosques. No penseu que la PALETA MATAMOS- QUES sols serveix per atrapar alguna mosca des- pistada que s'ha colat per casa, justament la se- va eficàcia es comprova abastament quan es trac- ta d'eliminar un bon munt de mosques, com més millor.

La tècnica de funcionament de l'objecte és molt senzill consisteix simplement a aconseguir

la mosca fins al final; ara bé quan n'hi ha un bon vol, d'aquells que ni t'hi veus, convé fer--ho d'una manera metòdica i ordrenada.

Començarem per anar als llocs on n'hi ha més, llocs que solen visitar amb més freqüència: bany i cuina. Tancarem la porta, obrirem la finestra i les convidarem a sortir amablement amb un drap a la mà, el qual drap mourem amb remarcable insistència, és a dir les esfuriarem (si algú té una afició molt gran per la caça en ramat, això de la finestra s'ho pot saltar). Després tancarem la finestra i apa! som-hi! resulta d'allò més divertir. Ara dos, després quatre... que si ja la tinc... renoi se m'ha escapat... Després anirem a cada una de les altres habitacions i farem el mateix. Una vegada haurem recorregut totes les habitacions de la casa obrirem totes les portes. Les mosques que resten, perquè sempre n'hi ha alguna que ens haurà fet pam-i-pipa, farà cap, és clar, als llocs acostumats: bany i cuina. Esperarem una estoneta (mentrestant podem fer alguna altra cosa) i apa! tornem-hi. La cosa ara, es farà més emocionant perquè es tractarà de demostrar-los que aquí l'únic espavilat és qui maneja la paleta. Entre altres consells se't diu que comencis abans de fer la neteja de la casa perquè de vegades un s'engresca tant que no li fa res de fer qualsevol disbarat.

Conclusions i qualitats de la PALETA MATA--
MOSQUES:

- Es fàcil de manejar, tothom la pot manipular.

- Es deportiva, facilita l'exercici muscular general de cos.

- Es higiènica. No contamina ni fa olors estranyes i repugnants d'aquelles que no et deixen respirar.

- Es econòmica; una, ben conservada pot durar sempre. No fa despeses de llum, ni gas...

- Es decorativa; es pot deixar o penjar en qualsevol lloc per tal de tenir-la a mà.

Això sí, una dada que hem de tenir molt en compte és que LA PALETA MATAMOSQUES sols seveix per a matar mosques, amb ella no podràs matar ni polls ni puces, ni gats ni plantes ni cap altre habitant de la casa petit o gran.

I per acabar, una altra característica, pot ser la més important, és que amb el seu ús t'escapoleixes un xic més d'aquesta fastigosa societat de consum que ens fa ballar el cap i el cor a tots plegats.

Eulàlia

POESIES D'ESTIU

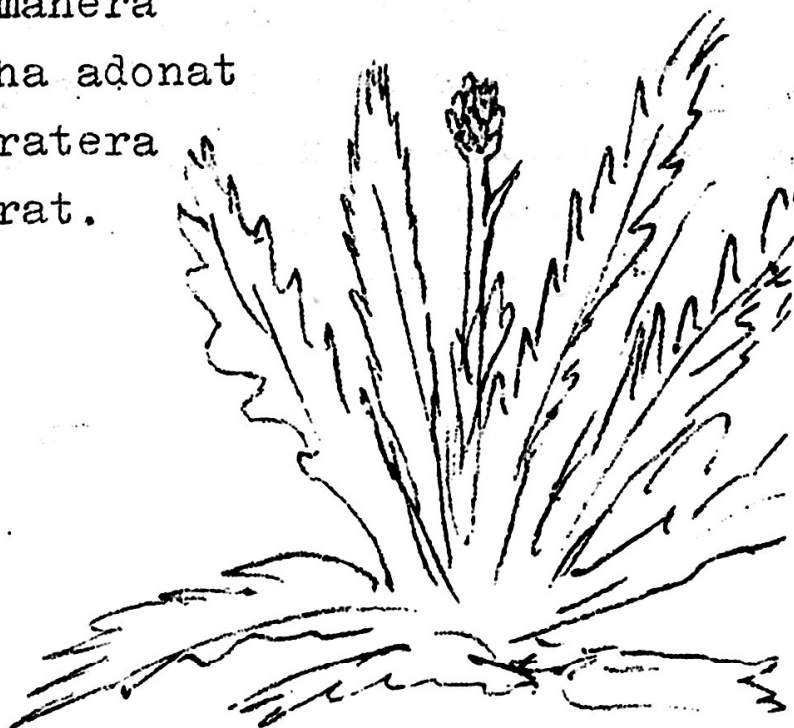
O DE L'HORT

EL TAU

Dins de la foscor d'una mina
feta a mida per ser cau
hi viu, i sempre hi tagina,
solitari i vell, un tau.

Té la recuina ben plena
i bones dents per a rosegar,
tria arrels de bona mena
i no para de menjar.

Però, poc a poc la carxofera,
sota la qual està instal·lat,
es marseix de tal manera
que el pagès se n'ha adonat
i li ha parat una ratera
a l'entrada del forat.

EL CARAGOL

En tornar a lluir el sol
després d'una forta tronada,
sortí, amb la clasca mullada,
a pasturar un caragol.

Era un caragol bover
llucent, molsut i gros
com potser en tot el tros
cap més ni devia haver.

Com si fos l'amo de l'hort,
es dirigia directe
cap a l'enciam més tendre
per atipar-se ben fort.

Però vet aquí que el pagès
volia fer caragolada,
li posà damunt la mirada
l'arrambà com si res.

LES ERUGUES

Una colònia d'erugues
s'ha instal·lat a les fulles
d'una col.

N'hi ha encara de menudes,
són verdes i peludes,
i les espanta molt el sol.

Surten de nit afanades
i deixen les fulles brodades
com un vestit de casar.
Canvien la pell a tongades
i així van sempre mudades
com volent anar a alternar.

Si el pagès les deixa fer
cada eruga voldrà ser
la més blanca amfitriona.
Sense agulla ni teler
teixiran un capoll, tan bé
d'on n'eixirà papallona.

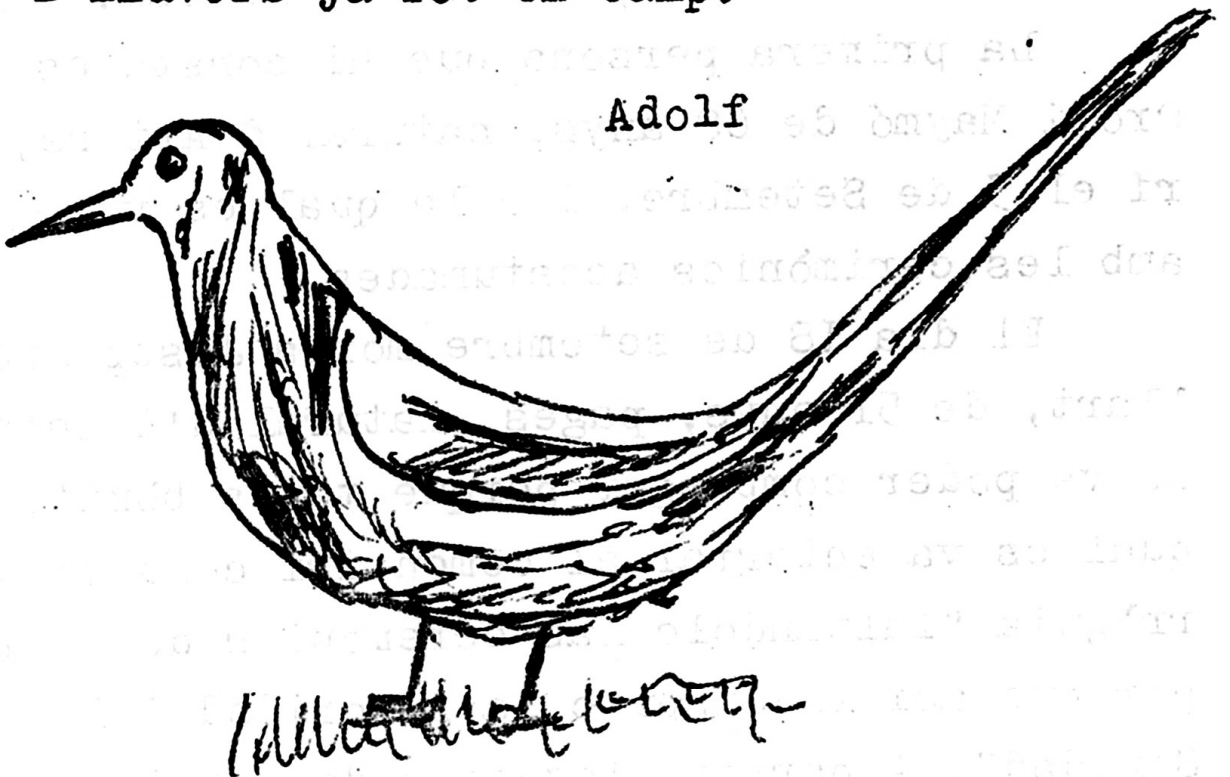
LA GARSSA

Una garsa desvergonyida
es passeja pel bancal.
Ve de matí cada dia
i camina presumida
amb la cua ben cap dalt

Va a picolant les bledes
i a atipar-se d'ensiam.

Dóna un tomb per les trumferes
es mira les mongeteres
i llavors ja fot el camp.

Adolf

FULLS D'HISTORIA

LES EPIDEMIES DE COLERA A ARTESA.

Al segle XIX l'epidèmia que més mortalitat produí a Catalunya sense cap tipus de dubte fou el còlera, que es manifestà en diverses onades al llarg del segle.

El nostre poble no escapà per desgràcia d'aquest flagell i així tenim que durant el mes de setembre de 1854 aquesta malaltia assotà Artesa amb gran virolència, però amb més intensitat durant la segona quinzena. Hi hagué degut al còlera nou defuncions en total segons consta en el llibre de defuncion de la parroquia d'Artesa.

La primera persona que hi consta és Antònia Oró i Maymó de 68 anys, natural d'Artesa, que morí el 3 de Setembre, i a la qual es va enterrar amb les cerimònies acostumades.

El dia 18 de setembre moria Josep Oró i Gallart, de 51 anys, pages, natural d'Artesa, el qual no va poder combregar perquè tenia bòmits i al qual es va enterrar al cementiri comunal de la parroquia "faltandole las ceremonias de costumbre por que asi lo dispuso la Autoridad i la junta de Sanidad". A partir d'aquesta data totes les perso-

persones que morien de còlera no rebien la comunió per tenir bòmits i eren portades directament, al cementiri segurament pels seus familiars on eren enterrats sense cap tipus de cerimònia religiosa, però als quals segons hem pogut constatar se'ls feia funerals uns més tard.

A més de les dues persones esmentades anteriorment moriren a causa d'aquesta malaltia:

El 19 de Setembre: Magdalena Margalló i París, de 42 anys, natural del Soleràs.

El 19 de Setembre: Francisco Oro i Vies de 73 anys, pagès, natural d'Artesa.

El 19 de Setembre: Ramon Gil i Cabau, de 19 mesos, natural d'Artesa.

El 21 de Setembre: Rita Fortuny i Fortuny de 76 anys, natural d'Almenar.

El 21 de Setembre: Josep Oro i Pujol, de 24 mesos, natural d'Artesa.

El 22 de Setembre: Teresa Batlle i Alegre, de 35 anys, natural d'Artesa.

El 26 de Setembre: Josefa Esquerda i Escolà, de 44 anys, natural de Granyena.

L'epidèmia tornà a brotar a l'any següent a darrers d'agost però aquest cop, per sort, no fou amb la virulència de l'any anterior, ja que només hi hagué dues víctimes, a les quals s'enterrà amb les cerimònies acostumades, aquestes foren:

El 30 d'Agost: Maria Bonet i Comes, de 67

67 anys, natural de Montoliu.

El 6 de Setembre: Teresa Argelaga, de 70 anys, natural d'Artesa.

Trenta anys van passar sense que el còlera tornés a aparèixer a Artesa, fou al 1885, a darrers d'Agost i principis de Setembre quan novament torna a flagel·lar el nostre poble. Però aquesta vegada tampoc tingué la virulència de l'any 1854, ja que només hi hagué quatre defuncions per aquest motiu, que foren:

El 30 d'Agost: Joan Oró i Batlle, de 25 anys solter, natural d'Artesa.

El 7 de Setembre: Maria Costa i Vives, de 37 anys, casada, natural de Monfa de Cervera.

El 8 de Setembre: Angela Guixe i Costa, de 7 anys, natural d'Artesa.

El 11 de Setembre: Rosa Oró i Solé, de 52 anys, vídua, natural d'Artesa.

Tots ells segons consta a les actes de defuncions "por disposiciòn del sr. Alcalde fue llevado al cementerio y enterrado en el mismo por los mismos de la casa del difunto...sin asistencia del Cura párroco". Pràctica que ja s'havia donat en els casos del 1854.

J. R. Gallart

NOTA

Voldria agrair a mossèn Joan Torrelles les facilitats que ens ha donat en tot moment per la consulta de l'Arxiu Parroquial d'on hem tret les dades d'aquest article.

L'AJUNTAMENT I EL PROBLEMA DELS "TEMPORE

Un dels problemes més desagradables que , d'ençà d'uns quants anys, ens trobem a cada estiu és el dels "temporers". Aquesta gent heterogènia que fa cap al nostre poble als mesos de calor per a guanyar-se uns quants cèntims llogant-se a collir fruita. Aquestes persones, generalment joves i de parla castellana, viuen en tendes de campanya, en cabanes o allí on poden promiscuament i compartin-ho tot.

La seva peculiar manera d'ésser i de comportar-se, provoquen no poques reaccions als artesens, els quals, malgrat criticar-los i fins i tot rebutjar-los, se'n serveixen sense cap escrupol quan tenen menester de mà d'obra per a collir qualsevol mena de fruita. Dins dels "temporers" hi ha persones de tota mena, des dels simples aventurers que vénen pel que surti i tot el que guanyen se'ls en va fumant i bevent, als que realment necessiten els diners que guanyen per altres coses (pagar-se els estudis, per exemple), passant pels snobs que vénen a treballar per a poder presumir,

després, que ho han fet. Dins d'aquesta barreja de persones i actituds sempre acostuma a pagar el just pel pecador; si un s'embriaga ja tots són bo rratxos, si un s'esbaralla és que tots són uns buscar-raons. Els artesencs acostumem a posar-los tots a dins d'un mateix sac sense fer, prèviament cap tria. Ens costa d'admetre que, al temps de la feina, els seus braços ens ajuden molt.

El dia 31 de maig, el nou Ajuntament, va celebrar el seu primer ple (aquest extraordinari), i dins dels punts de l'ordre del dia n'hi havia un per a parlar del problema dels "temporers". Entre les coses proposades per l'alcalde Sr. Josep Dru-dis, hi havia la de fer-los unes dutxes, safarejos i fogons, ja que una de les constants reivindicacions dels "temporers" era la de tenir un lloc per a poder-se rentar ells i llur roba, aquest punt de l'ordre del dia, però, va ésser fortament contestat per tots els grups de l'oposició (A.P., CiU, PSC) i per tant l'alcalde va ajornat la qüestió fins a un proper ple per a poder, d'aquesta manera, documentar-se de com han sòlventat el problema als altres pobles. L'interessant d'aquest devat (que era públic) era de poder constatar el que pensen els regidors d'aquests grups que hem esmentat més amunt.

Jo, com oient que era a la sala, vaig anotar aquestes qüestions: "Són una gent que només por-

porten problemes, no es mereixen res", "Només en tenen la llei del barró", "No se n'hauria de deixar venir cap", "Qui els necessiti que els tinguï a casa", "tot el que se'ls fes seria mala-gunyat".

Davant d'aquestes raons exposades pels regidors (no els de l'Entesa) n'hi ha unes altres que aquests senyors haurien de tenir en compte i llavors jutjar si realment els "temporers" són un problema que afecta a tot el poble o només a uns quants individus se m'ha cudeixen aquestes:

PRIMERA QUESTIÓ- Encara que d'entrada sembla que els "temporers" només beneficien els més grossos productors de fruita del poble, també realment beneficien els petits, m'explicaré. Els més grossos, (alguns dels quals ja no en lloguen) no els és cap handicap anar a cercar gent a fora d'Artesa, (per exemple als pobles de les Garrigues) ja que pels seus mitjants i pels dies de jornal que ofereixen sempre en trobaran. Als que no seria tan fàcil de trobar-ne és als petits propietaris, aquells que necessiten dos homes una setmana (o tres dies) en collir la pera i una altra setmana en collir la poma.

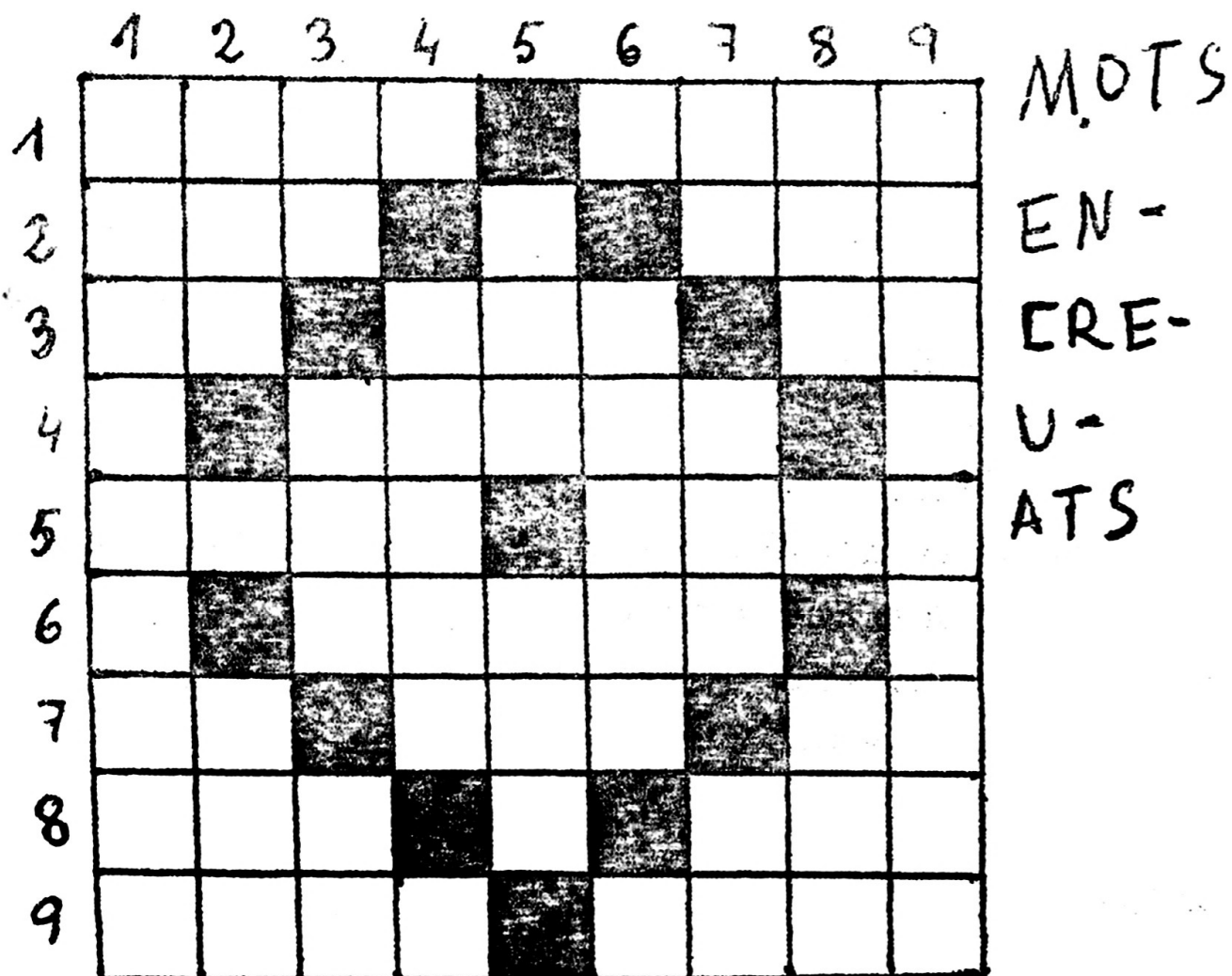
SEGONA QUESTIÓ- Els "temporers", indirectament beneficien també els comerços i bars del poble, ja que una bona part del que guanyen es torna a quedar a Artesa.

TERCERA QUESTIÓ- Un "temporer" treballa una setmana i para tres dies, on ha d'allorjar-se men trestant?. Tots hem vist colles d'aquesta gent sense feina creuats de braços esperant que algú els llogui, si no els lloga ningú on han d'allotjar-se, on han de rentar-se ?.

Em penso que per poc que ho intentessim trobaríem moltes més raons per a demostrar que els "temporers" són un problema que afecta a tot el poble i que és l'Ajuntament l'encarregat de sulu-sionar-lo fent-los dutxes o el cregui més convenient. Aquí, però, entra en joc unes altres raons que són al meu parer, la mare dels ous.

Tots trobaríem bé que aquesta gent tingues--sin uns allotjament decents, amb dutxes, cuina i safareigs i waters, però ens oposem a que això ho pagui l'Ajuntament amb els diners del comú. No acceptem que els temporers (que ens van molt bé quan tenim feina) s'hagin de beneficiar d'aques--tes millores sufragades pels impostos que cadascú de nosaltres paguem a la Casa de LA VILA i per això ens estimem més de dir que s'acampin com pu--guin o sinó que no vinguin com si d'aquesta mane--ra solucionessim el problema.

A. Costafreda

HORITZONTALS.

1.- Contingència a la qual està exposat algú, també perill. Menjada que fa hom a hores fixades. 2.- Inhabitat. Cent. Al revés, adverbí de lloc. 3. El nom de la lletra K. Sobirà d'un país. Metall preciós. 4.- Vocal. Comunicació escrita. Consonant . 5.- Cert metall. Certa melodia per a ésser cantada per una sola veu. 6.- Una. Que es pot roscar. Consonant. 7.- Cinquanta u. No vestida. Prefix que significa ensems. 8.- Poble bàrbar que envair Espanya. Consonant. Cert licor. 9.- Capital europea. Representació en un paper d'una porció de superfície de la terra.

VERTICALS.

1.- Compilar. 2.- Violenta irritació contra algú.
Al revés, suc que s'extreu de l'oliva. 3.- Sa Ma-
jestat. Organ principal de la circulació de la
sang. Al revés, part terminal del braç. 4.- Nom
d'home. Vocal. 5.- Acer. Punt cardinal. 6.- Illa
grega, pàtria d'Ulisses. Mil. 7.- Llettra grega.
En aquest moment. Deu egipci. 8.- Al revés, ocell
palmípede. Un. Encontre violent. 9.- Ciutat de la
Catalunya vella.

SOLUCIO

VERTICALS

1. Risc. Apat. 2. Erm. C. Ica. 3. Ca. Rei. Or. 4.
O. Carta. R. 5. Plom. Aria. 6. I. Rosca. G. 7. Ll
Nua. Co. 8. Ala. D. Ron. 9. Roma. Mapa.

HORIZONTALS

1. Recopilar. 2. Ira. L. Oli. 3. Sm. Cor. Ma. 4.
C. Ramon. A. 5. Cer. Sud. 6. A. Itaca. M. 7. Pl.
Ara. Ra. 8. Oca. I. Cop. 9. Tarragona.

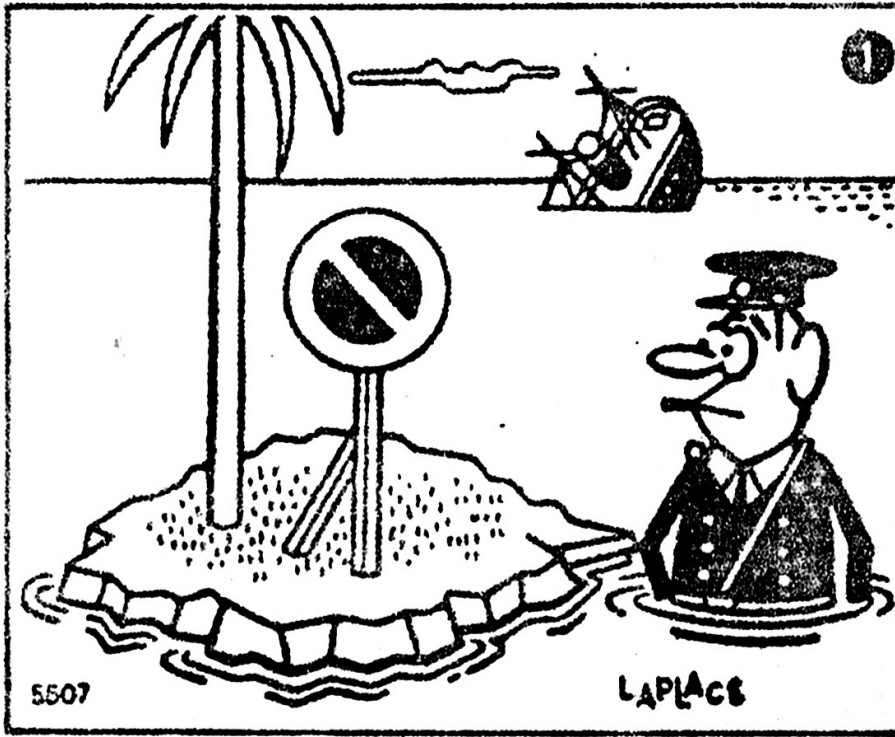
SOPA de LLETRES

L	P	E	S	O	S	E	T	R	A
E	M	E	A	C	M	A	R	I	R
S	E	M	N	P	Q	G	A	S	R
G	R	A	I	E	A	O	M	M	A
A	T	J	S	I	L	S	O	O	G
R	E	O	O	W	T	L	N	N	E
R	D	N	M	R	A	I	E	T	S
I	A	S	X	I	M	U	R	S	A
G	C	U	I	B	I	N	R	I	X
U	N	T	A	E	A	A	A	A	I
E	O	X	B	R	R	U	I	Q	A
S	C	E	R	B	E	X	I	A	B

Dins d'a-
quest recu
adre hi
ha nou
noms de co
marques
VITICOLES
ESPECIALS
DE
CATALUNYA.

PISTA

ARTES , ANOIA , BAIX EBRE , MONTSIA ,
CONCA DE TREMP , PENELLES , BAIXA
SEGARRA , LES GARRIGUES , RAIAT.

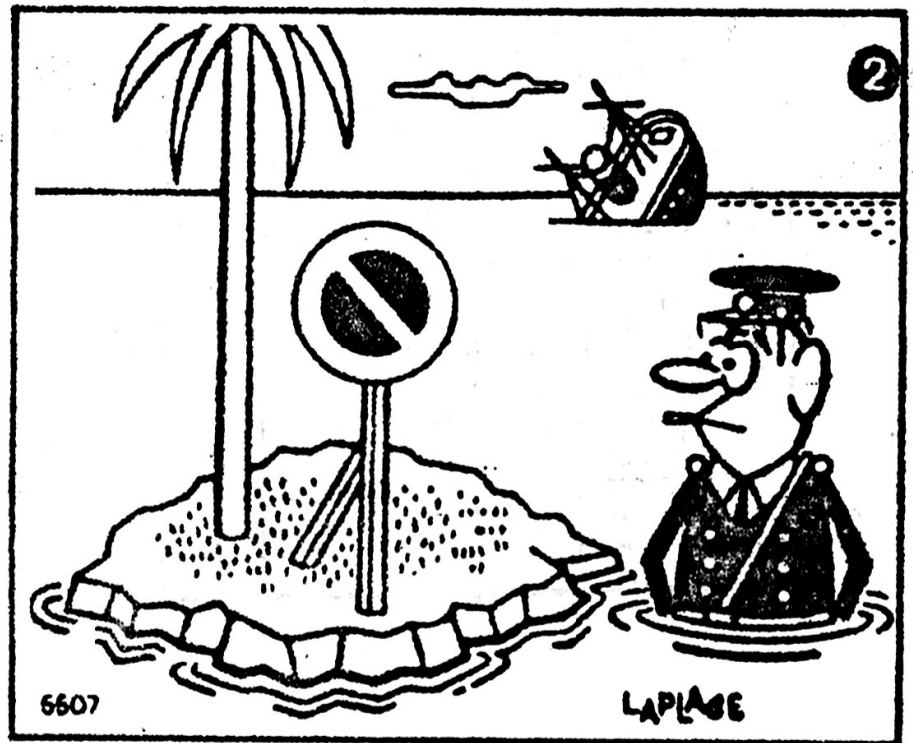
ELS

8

ERRORS

EN AQUESTS
DIBUIXOS HI
HA 8 ERROR

ELS
SABREU
TROBAR?

SOLUSIO

1- La segona fulla de la palmera és més llarga. 2- El nuvol és més petit. 3- El baixell té una ratlla més ampla. 4- La punta esquerra de l'illa. 5- El pal de la senyal és més llarg. 6- La gorra mollà. 7- Al mariner li falta una solapa. 8- El mariner té els braços esquerra més separat.

